

ENUT UUDISED

Sisukord

- [ENUTi I poolaasta](#)
- [Ettepanekud Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020 täiendamiseks](#)
- [Kodanikuühiskonna arengukava 2011–2014 peatüki 3 „Kodanikuühendused kui partnerid avalike teenuste osutamisel” analüüs soolise võrdõiguslikkuse aspektist](#)
- [Ilmus raamat, mis selgitab tüdrukute ja poiste maailma](#)
- [Tervise arengukava analüüs – kokkuvõte ja ettepanekud](#)
- [Parim sooteadlik MTÜ 2013 – Eesti Maaomavalitsuste Liit](#)
- [Ilmus Ariadne Lõnga uus number](#)
- [Uusi raamatuid](#)
- [ACT4Growth kutsub üles andma oma allkirja](#)
- [Eesti soouuringute konverents "Soouuringud Eestis: hetkeseis ja arengud"](#)
- [ENUTi uus asukoht](#)

ENUT-i I poolaasta

Reet Laja, Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse juhatuse esinaine

- ENUTi 2013. aasta esimesed kuud olid väga olulised "Ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020" täiendamisel naisettevõtlusvõrgustiku toetusmeetmete osas.
- 28.01.13 toimus EASis naisettevõtluse edendamiseks võrgustiku ajurünnak. Järgnes 06.02.13 ümarlaud ENUTis: Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020 täiendamine naisettevõtluse valdkonnas, millest võttis osa ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja. Täpsustati seisukohti ettepanekute dokumendi jaoks.
- Õigeaegselt, 15.02, saadeti ettepanekud ettevõtluse kasvustrateegiasse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumisse. Mais kutsus ministeerium ettepanekute esindajad kokku partnerpäevale koondettepanekute tutvustamiseks. Väikeettevõtluse arengule peale 2014. a oli vähe tähelepanu pööratud. Naisettevõtluse osa seal eraldi välja toodud ei olnud. Naisettevõtlusvõrgustikul tuleb II poolaasta algupoole kindlasti aru pärida nii Rahandusministeeriumist kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, milliseid konkreetseid toetusmeetmeid siiski väikeettevõtluse vallas, sh naisettevõtluses, alates aastast 2014 ette nähakse.
- Jaanuaris esitas ENUT Kodanikuühiskonna arenguplaani rakenduskava täiendamiseks kolm ettepanekut. Rakenduskava seletuskirjas leidsid need ettepanekud ka kajastamist. Soolise erinevuse väljatoomist peeti oluliseks, aga tegevuse sihttasel ega ka meetme tulemuslikkuse indikaatorit vastavalt ettepanekule muuta ei peetud vajalikuks.
- Kuna ENUT on sooteadlike MTÜde võrgustiku eestvedaja, siis pöörasime tähelepanu ka "Kodanikuühiskonna arengukava 2011–2014" peatükkide 3 ja 4 (delegeerimine ja kaasamine) analüüsile soolise võrdõiguslikkuse aspektist. Analüüsi tutvustati ENUTi konverentsil aprillis 2013.

- Veebruari keskel, 14.02, viis EMOL koostöös sotsiaalministeeriumi soolise võrdõiguslikkuse osakonna ja ENUTiga Linnade ja valdade päeval läbi seminari "Meeste ja naiste roll kohalikus elus". Seminari muutsid väga huvitavaks elavad keskustelud iga ettekande puhul. Seminaripäeva teine pool kulges eriti kirglikes diskussioonides selle üle, kuidas kohalikul tasandil naiste ja meeste elu paremaks muuta.
- Taani laste(aia)raamatu "Päev, mil Frederik oli Frida ja Riina oli Rasmus" tõlge eesti keelde ja selle juurde ka kohaliku tausta ja autoritega metoodiline juhendmaterjal nägid ilmavalgust veebruari lõpus. Raamatu tutvustamiseks viis ENUT läbi kolm seminari, peamiselt alushariduse valdkonna spetsialistidele ja lasteaia õpetajatele. Nii raamat koos juhendiga kui ka seminarid olid väga populaarsed. Ülevaateid ja arvustusi ilmus nii kõnelevas kui trükimeedias.
- Kevadel valmis ka tervishoiu arengukava analüüs soo aspektist. Tervishoiu arengukava analüüsi tutvustatakse põhjalikumalt ENUT sügisestel ümarlaudadel.
- 26. aprillil toimus ENUTi kevadkonverents "Koos vabaühendustega sooteadlikku poliitikat edendamas", kus tegime kokkuvõtte seni läbiviidud poliitikaanalüüsides soolisest aspektist vaadatuna. Jätkasime naisettevõtluse edendamise arutelu ja tutvustasime plaane, mis on seotud lasteraamatu "Päev, mil Frederik oli Frida ja Riina oli Rasmus" edasise tutvustamisega lasteaia õpetajatele ja lapsevanematele. Päevakorral olid ka vabakonna arengud, kodanikuühiskonna arengukava ja riigi sotsiaalvaldkonna arengusuunad.
- Traditsiooniliselt kuulutati välja konkursi "Parim sooteadlik MTÜ" võitja. Parim sooteadlik MTÜ aastal 2013 on Eesti Maaomavalitsuste Liit.
- ENUTil on igal aastal tõsine vastutus olnud akadeemilise ajakirja Ariadne Lõng väljaandmisel. Uue numbri esitlus ja ümarlaud toimusid 7. juunil Tallinna Ülikooli ruumes.

Koostöö

- Maapiirkondades tegutsevaid naisettevõtjaid ühendav MTÜ ETNA Eestimaal tähistas oma 10. aastapäeva 8.veebruari Paides seminari ja kontaktmessiga. Tutvustati võrgustiku

tegevust ja projekte, tublisid naiste eestveetavaid ettevõtteid ja messil ka tooteid. Ka ENUT oli seminarile kaasatud.

- 23. aprillil viis MTÜ Kodanikukoolitus kinos Artis läbi filmiõhtu ja aruteluseminari „Eelarvamused ja tõekspidamised“. Film oli väga heaks õppematerjaliks töötingimuste ja palgaläbirääkimiste teemal. Arutelust võttis osa Reet Laja.
- **ENUTi esindajad osalesid 31. mail** vastutustundliku ettevõtluse mõttekoja **arutelul** töötaja- ja peresõbraliku ettevõtluse üle. Ettevõtted jagasid sellealaseid kogemusi.
- Ümarlaval „Naine, sa oled rohkem väärt!“ Riigikogu konverentsisaalis 14.06.13 arutleti veelkord võrdse töötasustamise põhimõtte ja selle üle, kuidas see põhimõte aitab vähendada palgalõhet. Päeva teise poole teemaks olid ettepanekud selleks, et jõuda soolise tasakaaluni otsustustasandil. Korraldajateks olid Eesti Juristide Liidu Naisjuristide Ühendus ja Tallinna Zonta Klubi koos teiste naisorganisatsioonidega. Üheks vajalikuks tulemuseks oli iseseisva naisjuristide MTÜ loomine. ENUTi esindajad võtsid aktiivselt ümarlaua diskussioonidest osa. ‘

Ettepanekud Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020 täiendamiseks eesmärgiga aidata kaasa naisettevõtjate osakaalu suurendamisele ettevõtluses, sh kõrge lisandväärtusega ettevõtete loojate ja arendajate hulgas

1. **Tütarlaste ja naiste hulgas ettevõtliku hoiaku kujundamine, ettevõtluse propageerimine, ettevõtlusteadlikkuse tõstmine ning ettevõtjaks hakkamist takistavate barjääride kaotamine**
  - motiveerides tütarlapsi tegema haridus- ja karjäärivalikuid, mis on seotud tehnoloogia ja IT-erialadega (nn mittetraditsioonilised valikud);

- edendades tütarlastes innovatiivsust, ettevõtlikkust ja riskijulgust, sh keskendudes tütarlaste huvi suurendamisele tehnoloogia ja IT-sektori vastu ning pannes rõhku positiivsete rollimudelite kasutamisele (naisettevõtjad, teadlased, leiutajad), praktilisele ettevõtlusõppele (külastused ettevõtetesse, ettevõtjate esitlused, õpilasfirmade loomine jm) haridussüsteemi erinevates astmetes;
- soovitades ja julgustades karjääriskoolitustel ja nõustamisel tütarlastele ettevõtjaks hakkamist kui ühte karjäärivalikut;
- ärikonsultantide, mentorite, koolitajate koolitamine käsitlemaks naisettevõtjate koolitamisel olulisi temavaldkondasid, nagu kõhkluse ja ebakindluse hajutamine, riski- ja ettevõtlusjulguse kasvatamine jm teemad, sh koolitada rohkem naismentoreid toetamiseks alustavaid naisettevõtjaid;
- alustavatele ja tegutsevatele naisettevõtjatele vajalike teenuste kaardistamine ning sobiva teenuspaketi koostamine ja kättesaadavaks tegemine maakondlike arenduskeskuste (MAK) baasil;
- tegutsevate ja edukate naisettevõtjate nähtavaks tegemine ühiskonnas (edukatest naisettevõtjatest lugude avaldamine Äripäeva rubriikides, EAS jt portaalides jm, naisettevõtjate ja juhtide kaasamine ettevõtluskonverentsidele lektoritena, rohkem pöörata meedias tähelepanu mikro- ja väikeettevõtetele).

2. Naisettevõtjate innovatsioonialase koostöö ja ettevõtete arendusvõimekuse tõstmise toetamine

- toetades rahvusvahelisest kogemusest õppimist, sh osalemist rahvusvahelistes naisettevõtjate ja mentorite võrgustikes, ja rahvusvaheliste naisettevõtluse konverentside korraldamist Eestis;
- panustades innovatiivsete teenuste, loomemajanduse ja sotsiaalse innovatsiooni toetamise ehk suurendades tegevuste arvu, mis on suunatud toetamiseks nn peamiselt naiste tegevusalasid;
- toetades ülikoolide juures naisteadlaste osalemist nn kommertsprojektides;

- soodustades sotsiaalse innovatsiooni alast koostööd naisettevõtjate, avaliku sektori ning teadus- ja arendusasutuste vahel, kaasates uuendustegevustesse partnerina mittetulundussektori.

3. Naisettevõtjate rahvusvahelistumise ambitsiooni ja ekspordivõimekuse kasvatamine

- sihtriigispetsiifilise nõustamise, koolituse ning teiste erinevate eksporditoete teenuste pakkumine kaudu ekspordipotentsiaaliga naisettevõtjatele (sõltumata nende tegevusvaldkonnast) nende poolt loodud ettevõtete viimiseks rahvusvahelisele turule. Ettevõtjate valimisel on rõhuasetus äriidee innovatiivsusel ja läbilöögivõimel. Teenuse kujundamiseks viia naisettevõtjate seas läbi eelnev põhjalik uuring;
- propageerides koostöövõrgustikke ühiseks turundamiseks ja toetades ekspordikoostööd.

4. Naisettevõtjate konkurentsipositsiooni parandamine

- riigipoolsete finantsinstrumentide valiku mitmekesistamisega, võttes paremini arvesse naisettevõtjate spetsiifilisi vajadusi (näiteks mikrokrediidi gruppide loomine);
- kohalike omavalitsuste motiveerimisega aktiivsemalt tegutsema ettevõtluse, sh naisettevõtluse arendamisel;
- lapsehoiuvõimaluste kättesaadavuse suurendamisega, toetades alla 3 aastaste lastega naisettevõtjate tööhõives osalemist läbi lapsehoiukulude osalise kompenseerimise;
- alustavate ettevõtete maksukoormuse vähendamisega ettevõtte käivitamise esimesel aastal, alandades sotsiaalmaksu miinimummäära osalise tööaja puhul.

Alustada ettevõtlusalase statistika kogumist soolises lõikes (sh struktuurifondidest toetuse saajate kohta soolises lõikes statistika esitamine) ja ettevõtluse alastes uuringutes tulemuste esitamist soo lõikes; eraldi uuringu läbiviimine tütarlaste hulgas – miks ei soovita alustada ettevõtlusega.

Soolises lõikes kogutav statistika ja uuringud võimaldavad suurendada ettevõtluspoliitika teadmispõhisust ja kavandada meetmeid ja tegevusi, mis vastavad paremini mees- ja naissoost ettevõtjate ja potentsiaalsete ettevõtjate vajadustele.

Koostas

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus (ENUT) koos naisettevõtlust toetava võrgustikuga:

- BPW-Estonia (Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon)
- QUIN-Estonia (Eesti Naisleiutajad)
- Naiskoolituse Keskus
- ETNA Eestimaal (Ettevõtlikud Naised Eestimaal)
- HEAKi naisettevõtjate võrgustik
- Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor alustavate ettevõtjate programm
- Kaasatud olid: EASist Kadri Arula (EAS ärimentorprogramm) koos kahe mentori, Kaidi Peets'i ja Heli Raidve'ga, ning Katrin Pööra (ettevõtluskonsultant)

Kodanikuühiskonna arengukava 2011– 2014 peatükk 3

„Kodanikuühendused kui partnerid avalike teenuste osutamisel” analüüs soolise võrdõiguslikkuse aspektist

Liivi Pehk

ENUT jätkab riiklike arengukavade analüüsi. Järgnevalt tutvustame Kodanikuühiskonna arengukava 2011– 2014 peatükk 3 „Kodanikuühendused kui partnerid avalike teenuste osutamisel” analüüsi soolise võrdõiguslikkuse aspektist.

Arengukava peatükis 3 käsitletakse avalike teenuste osutamise lepingulist üleandmist kodanikeühendustele. Taustakirjelduses on viidatud Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud ja Siseministeriumi koostatud kontseptsioonile „Avalike teenuste delegerimise suunad

mittetulundusühendustele¹, mis on olnud ühtlasi ajendiks peatüki „Kodanikuühendused kui partnerid avalike teenuste osutamisel” meetmete ja tegevuste kavandamisel.

Vastavalt peatükis esitatud tausta- ja probleemikirjeldusele on avalike teenuste üleandmine kodanikeühendustele kohalikes omavalitsustes küllaltki levinud praktika: sellealast koostööd teevad enam kui pooled (60%) omavalitsustest, mille elanikud moodustavad kokku ligi 87% Eesti elanikest. Avalikke teenuseid antakse kodanikuühendustele osutada kõige enam sotsiaal-, spordi-, kultuuri- ja noorsootöö valdkondades. Taustakirjelduses on öeldud, et omavalitsused, kes teevad kodanikuühendustega teenuse osutamisel koostööd ja on delegeerinud neile avalike teenuste osutamist, on tööga valdavalt rahul – kõrgelt hinnatakse teenuse sisulist kvaliteeti ja sihtrühma vajadustega arvestamist. Samas selgub poliitikauuringute keskuse Praxis poolt 2009. aastal läbiviidud uuringust², et teenuse osutamise hindamine ja kontrollimine ei ole sageli süsteemselt korraldatud. 30% omavalitsustest märkis küsitluses, et mõne teenuse puhul ei hinnatagi teenuse osutamise tulemust, ja teenuse tarbijate rahulolu uuringuid viis läbi alla poole avalikke teenuseid delegeerinud omavalitsustest ning rahulolu uuringute läbiviimist ei teostatud regulaarselt.

Probleemidena tuuakse taustakirjelduses välja vajadus – seda nii uute teenuste väljaarendamiseks kui ka olemasolevate teenuste kvaliteedi parandamiseks – juhiste ja koolituste, samuti ka teenuseosutajate omavahelise koostöö suurendamise järele.

Tunnistatakse ka tulemuste hindamis- ja kontrollisüsteemi puudulikkust, mis piirdub valdavalt teenuseosutajate aruannete ja kuludokumentide ülevaatamisega. Vähe kasutatakse sihtgruppide teenusega rahulolu hindamist ning ligi 1/3 juhtudel kontrolli ei toimugi.

Lahendusena nähakse avalike teenuste delegeerimise protsessi ja tulemust kirjeldavate juhendmaterjalide (meede 1, tegevus 1.1) ning teenuste miinimumstandardite ja sisukirjelduste

---

¹ Kontseptsioon „Avalike teenuste lepingulise delegeerimise suunad mittetulundusühendustele“

http://www.siseministerium.ee/public/Teenuste_deleerimise_kontseptsioon_FIN.pdf

² Kuidas arendada kohalikke avalikke teenuseid omavalitsuste ja kodanikeühenduste koostöös?

http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Valitsemine_ja_kodanikeuhiskond/Kodanike_ja_poliitikakujundajate_dialog_VUF_PRAXIS_2_2009_Kuidas_edendada_kohalikke_avalikke_teenuseid.pdf

(meede 1, tegevused 2 ja 3) koostamist, mis aitavad kaasa põhjalike lepingute koostamisele ja sisulise järelevalve tegemisele, jt tegevused.

Taustakirjelduses tuuakse välja, et delegeerimise üks oluline eesmärk on teenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi paranemine, mistõttu tuleb enam tähelepanu suunata teenuse lõppkasutajate rahulolu väljaselgitamisele regulaarse tagasiside küsimisega ning selle sidumisele teenuse hindamise ning kvaliteedi parandamisega (meede 4, tegevus 1)

Analüüs ja ettepanekud: Tausta- ja probleemikirjelduses tuuakse välja olulised probleemid ja nende võimalikud lahendused meetmete näol. Samas on probleemide analüüsimisel jäänud tähelepanu alt välja riigiasutustele ja kohalikele omavalitsustele SoVS § 9 lõikes (1) ja (2) pandud soolise võrdõiguslikkuse edendamise kohustus, mille järgi riiklikke, piirkondlikke ning institutsionaalseid strateegiaid, poliitikaid ja tegevuskavasid planeerides, ellu viies ja hinnates peavad riigiasutused ja kohalike omavalitsuste asutused lähtuma naiste ja meeste erinevatest vajadustest ja ühiskondlikust staatusest ning arvestama, kuidas rakendatud ja rakendatavad meetmed mõjutavad naiste ja meeste olukorda ühiskonnas, ning koguma ja analüüsima otsuste vastuvõtmiseks vajalikke andmeid ja informatsiooni eelkõige kahe suurima sotsiaalse grupi – naiste ja meeste – lõikes, pidades silmas soolise võrdõiguslikkuse kui üldise hüve (SoVS § 1) saavutamist. Sooliste mõjude analüüsimise nõue sisaldub ka Vabariigi Valitsuse poolt 13.12.2012 kehtestatud „Mõjude hindamise meetodika“ (MHM) rakendumises valdkondlike arengukavade koostamisel.

Seega tuleks eelpool nimetatud SoVS ja MHM kirjeldatud nõuete täitmiseks rakendada juba probleemide analüüsimise staadiumis mõjude hindamise meetodikat ning analüüsida kavandatavate meetmete mõjusid (sh soolisi mõjusid MHM p. 1.6–1.8), tuues tausta uuringutesse ja probleemide analüüsimisse sisse soolise mõõtmehinnates valitsevat olukorda meeste ja naiste erinevaid vajadusi ja ühiskondlikku staatust arvesse võttes.

Eesmärk on kirjeldatud järgmiselt: avalike teenuste osutamine avaliku sektori ja mittetulundusühenduste koostöös on läbipaistev, jätkusuutlik ja partnerluspõhimõtteid järgiv ning kodanikud on teenustega rahul.

Analüüs ja ettepanekud

Lõimida eesmärgi sõnastusse soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte, lisades meeste ja naiste erinevate vajadustega arvestamise printsiibi ning asendades mõiste *kodanikud* rohkem lahtiseletatult mõistetega *mehed ja naised, poisid ja tüdrukud*.

Ümbersõnastatult oleks eesmärk: „Avalike teenuste osutamine avaliku sektori ja mittetulundusühenduste koostöös on läbipaistev, jätkusuutlik ja partnerluspõhimõtteid järgiv ning lähtub meeste ja naiste (poiste ja tüdrukute) erinevatest vajadustest ja ühiskondlikust staatusest ning tagab nii meeste kui naiste (nii poiste kui tüdrukute) rahulolu teenuse kättesaadavuse ja kvaliteediga.“

Selline sõnastus aitaks rõhutada ja meeles pidada SoVS üht põhinõuet, s.o meeste ja naiste erinevate vajaduste ja ühiskondliku staatuse arvessevõtmine meetmete kavandamisel, pidades silmas soolise võrdõiguslikkuse saavutamist.

Kavandatavate meetmete analüüs soolise võrdõiguslikkuse printsiipi arvestades

Meede 1. Avalike teenuste kodanikuühendustele delegeerimise soodustamine ja delegeerimispraktikate ühtlustamine

Meetmega arendatakse kohalike omavalitsuste ja kodanikuühenduste asjatundlikkust ning suutlikkust teenuseid kvaliteetsemalt ja tõhusamalt osutada ning ühtlustada seniseid praktikaid teenuseosutamise delegeerimisel.

Avalike teenuste sisu ja kvaliteedi ühtlustamiseks koostatakse olulisemate teenuste miinimumstandardid, mille alusel peavad asutused (sh omavalitsused) leidma optimaalsed lahendused taseme tagamiseks. Standardeid toetavad omakorda riigiasutuste, omavalitsuste, teenuse otseste osutajate, tarbijate ning valdkonna ekspertide koostöös koostatud teenuste sisukirjeldused, mis sisaldavad nii soovitatavat tööprotsessi kui oodatavaid väljundeid, aidates paindlikumalt kaasa teenuste pidevale arendamisele ja kõrgema kvaliteedi poole liikumisele.

Meetme rakendamise tulemuslikkuse hindamise indikaatorid:

- delegeerimispraktikate ühtlustumine: kohalike omavalitsuste ja riigiasutuste arv/osakaal, kus on kehtestatud avalike teenuste delegeerimise kord;

- avalike teenuste osutamisel miinimumstandardeid ja/või teenuste sisukirjeldusi rakendavate riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste osakaal.

Analüüs ja ettepanekud

Teenuste miinimumstandardite koostamisel tuleks jälgida, et koostatavad miinimumstandardid ja teenuse sisukirjeldused vastaksid nii mees- kui naissoost tarbijate vajadustele ning ei oleks ühe sugupoole suhtes diskrimineerivad. Selleks tuleks avalike teenuste sisukirjelduste ja standardite koostamise protsessi kaasata nii mees- kui naissoost tarbijate esindajaid ja koguda tarbijate arvamusi ja ettepanekuid sugude lõikes.

Üheks meetme tulemuslikkuse hindamise kriteeriumiks võiks olla teenuse sisu ja kvaliteedi tasemete väljatöötamisel osalenud ekspertide, tarbijate, ametnike jt. osakaal sugude lõikes ehk kuipalju mehi ja kuipalju naisi osales teenuse arendamisel.

Meede 2. Riigi ja kohalike omavalitsuste poolt kodanikuühendustele avalike teenuste lepingulise delegeerimise toetamine ja sellealase võimekuse arendamine

Kohalike omavalitsuste ja kodanikuühenduste võimekuse tõstmisel ning omavahelise partnerluse toetamisel on oluline roll nii omavalitsusjuhtidele ja ametnikele kui kodanikuühenduste esindajatele suunatud koolitusmooduli väljatöötamisel ja elluviimisel. Lisaks eelmises meetmes kirjeldatud juhenditele käsitlevad koolitused ka erinevaid aspekte kodanikuühenduste rollist kohaliku valitsemise kontekstis ning selle ergutamise võimalustest, mis aitaks sihipäraselt arendada kodanikuühendusi kui kohaliku arengu suutlikkuse lisaressurssi ning anda omavalitsusele teadmisi, kuidas aktiveerida kodanikualgatust ning järk-järgult suurendada teenust osutavate kodanikuühenduste võimekust.

Analüüs ja ettepanekud

Vastavalt SoVS § 7 peab teenuse osutaja või kauba müüja järgima võrdse kohtlemise põhimõtet ning § 9 lõigete (1) ja (2) alusel on pandud soolise võrdõiguslikkuse edendamise kohustus kohaliku omavalitsuse (KOV) õlule. Seega tuleb KOV poolt avalike teenuste kujundamisel ja

osutamisel tagada avalike teenuste kujundamine ja osutamine moel, mis aitab kaasa meeste ja naiste võrdõiguslikkuse saavutamisele ning ei ole ühe sugupoole suhtes diskrimineeriv. Avalike teenuste delegeerimisel on tegelik teenuste osutaja kodanikuühendus, kellele see ülesanne on delegeeritud. Avaliku teenuse üleandmisel muutub kodanikeühendus vastutavaks teenuse pakkumisega kaasnevate tagajärgede eest, kuid lõplik vastutus jääb alati avalikule võimule. Seega jääb ka avalike teenuste delegeerimisel lõplik vastutus teenuste osutamisel soolise võrdõiguslikkuse saavutamisel kohalikele omavalitsusele, mistõttu on avalike teenuste delegeerimisel oluline tõsta teenuseid osutavate kodanikeühenduste soolise võrdõiguslikkuse alast teadlikkust ning ka tõhustada kontrolli soolise võrdõiguslikkuse edendamise kohustuse täitmise üle. Kontrolli teostamiseks on sobivaimad meetodid: soolises lõikes tarbijate rahulolu uuringud, kulude analüüsid ning statistiliste andmete esitamine.

Meede 3. Teenuseid osutavate kodanikuühenduste arengu soodustamine ja toetamine

Kodanikuühenduste jätkuva enesearendamise motiveerimiseks ning asjatundlikumate teenuste osutajate eristamiseks ja tunnustamiseks riiklikul või kohalikul tasandil luuakse kodanikuühenduste tunnustamise süsteem. Viimane seisneks akrediteerimises, vastavustunnistuste väljaandmises, registreerimises või kindla sisuga soovituskirjade andmises omavalitsuste, erialaliitude või riigiasutuste poolt.

Meetme rakendamise tulemuslikkuse hindamise indikaatorid:

- avalikke teenuseid osutavate kodanikuühenduste arv/osakaal;
- teenuse kasutajate/klientide rahulolu kodanikuühendustele delegeeritud teenusega;
- kohalike omavalitsuste rahulolu delegeeritud teenuste kvaliteediga.

Analüüs ja ettepanekud

Eelmises punktis kirjeldatust tulenevalt oleks akrediteerimise, vastavustunnistuste vm taolise süsteemi loomisel oluline arendada, hinnata ja tunnustada kodanikeühenduste soolise võrdõiguslikkuse edendamise, sh sooliste mõjude hindamine, analüüside läbiviimise oskusi.

Meetme rakendamise tulemuslikkuse hindamise indikaator „teenuse kasutajate/klientide rahulolu kodanikuühendustele delegeeritud teenusega” peaks olema esitatud sugude lõikes ehk hinnates tulemuslikkust (teenuse kasutajate/klientide rahulolu) meeste ja naiste lõikes.

Meede 4. Teenust korraldavatel kodanikuühendustel ning teenuse kasutajatelt saadava tagasiside arvestamine

Selleks, et pakutav teenus vastaks kõige paremini selle kasutajate vajadusele, luuakse mehhanismid, mis soodustavad teenuse korraldajate ning kasutajate kogemuste arvesse võtmist teenuse edasisel arendamisel. Kodanikuühenduste ja avaliku sektori partnerluses teenuste kõrge taseme tagamiseks tuleb enam tähelepanu suunata pidevale teenuse kasutajate tagasiside saamisele ja arvestamisele, seda nii riiklikult väljatöötatavate juhendmaterjalide koostamisel ja koolituste läbiviimisel kui ka kohalikul tasandil igapäevasel teenuse osutamisel.

Meetme rakendamise tulemuslikkuse hindamise indikaator:

- kodanikuühendustele delegeeritud avalike teenuste tarbijate rahulolu ja tagasiside küsimise sagedus.

Analüüs ja ettepanekud

Meetme 4 rakendamine on väga oluline tagamaks teenuste kujundamist vastavaks tarbijate (meeste ja naiste; poiste ja tüdrukute) tegelikele vajadustele. Samas püstitatud eesmärgi (avalike teenuste osutamine avaliku sektori ja mittetulundusühenduste koostöös on läbipaistev, jätkusuutlik ja partnerluspõhimõtteid järgiv ning kodanikud on teenustega rahul;) saavutamine ning seeläbi ka SoVS § 9 kirjeldatud soolise võrdõiguslikkuse edendamise kohustuse täitmine on võimalik ainult juhul, kui avalike teenuste tarbijate rahulolu ja tagasiside küsitlustes eristatakse ja analüüsitakse saadud andmeid ja vastuseid sugude lõikes. Seega on ainuvõimalik viis arvestada ja kujundada avalikke teenuseid vastavaks kodanike ehk meeste ja naiste, poiste ja tüdrukute vajadustele, kui juba andmete kogumisel ja töötlemisel võetakse arvesse soo perspektiivi.

Tulemuslikkuse hindamise indikaatorina võiks juurde lisada ka meeste ja naiste poolt esitatud tagasiside ja/või ettepanekute arvessevõtmise protsendi teenuste arendamisel sugupoolte lõikes.

Ilmus raamat, mis selgitab tüdrukute ja poiste maailma

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus (ENUT) esitles 6. märtsil Õpetajate Majas taani keelest tõlgitud lasteraamatut "Päev, mil Frederik oli Frida ja Riina oli Rasmus" (Den dag da Rikke var Rasmus og Frederik var Frida) ja selle juurde kuuluvat metoodikavihikut, mille eesmärgiks on toetada lasteaia tegevusi ja vestlusi, mis aitavad õpetajatel ära tunda ja vaidlustada ühiskonnas levinud soostereotüüpe.

Esitusel olid kohal ka raamatu autor Louise Windfeldt ja kunstnik Katrine Clante, kes rääkisid lasteraamatu kirjutamisest, kujundamisest ja inspiratsiooniallikatest. Autor Louise Windfeldt: „See raamat polegi ehk niivõrd soost kui sellisest, vaid inimeste vahelise empaatiatunde tekkimisest, teineteise mõistmisest, personaalsetest ja unikaalsetest identiteetidest ning võimetest, mille ühiskonnas laialt levinud stereotüübid, sh soostereotüübid, sageli varju jätavad“

Raamatu väljaandmisprotsess sai alguse 2010. aastal, mil Eesti, Läti ja Leedu sotsiaalministeerium avaldasid soovi Põhja- ja Baltimaade koostöö (NB8) raames lasteraamat taani keelest tõlkida ning lasteaedadele kasutamiseks jagada. Projekti elluvijaks Eestis valiti ENUT; lasteraamatu ja metoodikavihiku väljaandmist toetas ka Põhjamaade Ministrite Nõukogu. Taanikeelse metoodikavihiku tõlkimise asemel koostati Eesti autorite koostöös aga uus, siinsesse konteksti paremini sobiv metoodiline juhend. Nii raamatu kui juhendi puhul on tegemist soovituslike materjalidega lasteaiaõpetajatele, lastekaitsetöötajatele, lapsevanematele ja lastele, kus on võrdlevalt käsitletud tüdrukute ja poiste mõttemaailma ning käitumist eelkoolieas, samas pööratud tähelepanu ka nende võimalusteringi avardamisele oma tee valikul hariduses ja tänapäeva kiiresti muutuvus elus.

Trükiseid tutvustati Tallinnas (25. veebruaril Tallinna Pedagoogilises Seminaris) ja Tartus (26. veebruaril Tartu Ülikooli ruumes) pea 80le lasteaia- ja haridustöötajale. Ühtlasi kingiti igale koolitusel osalenud lasteaiale nii raamat kui seda täiendav juhend. Teistele huvilistele on mõlemad kättesaadavad ENUTi raamatukogus.

Lasteraamat ja metoodikavihik on ilmunud lisaks Taanile ka Islandil, Fääri saartel, Lätis ja Venemaal.

Tervise arengukava analüüs: kokkuvõte ja ettepanekud

Liivi Pehk

Analüüsi aluseks oli kaks dokumenti.

1. Strateegia „Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020“
2. Strateegia „Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020“ rakendusplaan aastateks 2013–2016

Kokkuvõte ja ettepanekud

Euroopa Liidu naiste ja meeste võrdõiguslikkuse strateegias aastateks 2010–2015

tunnistatakse, et ebavõrdsust esineb nii tervishoius, pikaajalises hoolduses kui ka tervishoiualastes tulemustes.

Eestis sätestab **soolise võrdõiguslikkuse seadus**, et riiklike, piirkondlike ning institutsionaalseid strateegiaid, poliitikaid ja tegevuskavasid planeerides, ellu viies ja hinnates peavad riigiasutused ja kohalike omavalitsusüksuste asutused lähtuma naiste ja meeste erinevatest vajadustest.

Sooline ebavõrdsus tervises tähistab soolisi terviseerinevusi, mis on välditavad või muudetavad mõistlike vahenditega. Üheks tuntumaks ebavõrdsuseks tervises on erinevus eeldatavas elueas.

Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020 strateegiliseks üldeesmärgiks on tervena elatud eluea pikenemine enneaegse suremuse ja haigestumise vähendamise kaudu.

Arengukavas on eraldi välja toodud viis temaatilist valdkonda, mis kajastavad sotsiaalse sidususe ja võrdsete võimaluste suurendamist, lastele tervisliku ja turvalise arengu tagamist, tervist toetava keskkonna kujundamist, tervislike eluviiside soodustamist ning tervishoiusüsteemi jätkusuutlikkuse kindlustamist.

Soolise ebavõrdsuse vähendamiseks tuleks kasutada senisest enam konkreetsetele sihtrühmadele suunatud tegevusi.

Üldised tähelepanekud

1. Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020 alusväärtusteks on võrdsed võimalused ja õiglus. Tunnistatakse, et võrdsete võimaluste loomine hariduse, eluaseme, töö ning tervise ja tervishoiuteenuste osas, olenemata soost, rahvusest ja sotsiaalsest positsioonist, on eelduseks Eesti inimeste tervise ja elukvaliteedi jätkuvale paranemisele. Viidatud on ka, et arengukavas järgitakse rahvusvahelisi algatusi (Jakarta deklaratsiooni (1997) jt), mis väärtustavad soolise võrdõiguslikkuse põhimõtet. Kuigi soolise ebavõrdsuse vähendamine tervises ei ole arengukavas selgelt väljendatud, võib siiski väita, et püstitatud eesmärk – tagada kõigile ühiskonnaliikmetele eeldused võimalikult hea tervises seisundi saavutamiseks – kätkeb endas ühtlasi ka kohustust meestele ja naistele võrdsete võimaluste loomiseks.
2. Et tegeleda soolise ebavõrdsuse vähendamisega tervises, tuleb tunnistada, et meestel ja naistel on erinevad vajadused, huvid ning eelistused, et nad erinevad bioloogiliselt, ühiskondlikult staatusest ning sotsiaalsete rollide poolest, ja seda arvestada.
3. Terviseuuringute, -statistika ja -profiilide koostamisel tuleb arvesse võtta soolist aspekti, st terviseandmeid tuleb koguda ja analüüsida soolises lõikes ning tuua esile erisused meeste ja naiste tervises seisundites, -käitumises ja teenustega rahulolus; analüüsida põhjuseid, mis tekitavad ebavõrdsust, ning kavandada meetmeid selle vähendamiseks.
4. Hoolimata soolises lõikes esitatud andmete kättesaadavusest tervishoius (eriti tänuväärne on Tervise Arengu Instituudi viimaste aastate panus), jääb analüüsimisel vajaka oskusest ära tunda soolist ebavõrdsust tervises ning kogutud andmeid kasutada ehk – keskendutud on universaalsetele meetmetele ilma soospetsiifilise sekkumiseta.
5. Puudub süstemaatiline ja teadlik olukorra analüüs osutamaks ühiskonnas esinevatele sooliste ebavõrdsustele tervises. Ei ole seatud ühtegi konkreetset eesmärki soolise ebavõrdsuse vähendamiseks tervises. Eeldatava eluea ja tervena elatud eluea osas on küll

seatud eraldi sihttasemed meestele ja naistele, kuid soolise lõhe vähendamist nende eeldatavas elueas arengukavas eesmärgiks ei seata.

6. Arengukava rakendusplaanis 2013–2016 ei ole kavandatud soospetsiifilisi sekkumisi.
7. Tulemusindikaatorid ja nende sihttasemed ei ole esitatud soolises lõikes, mistõttu on keeruline hinnata kavandatavate tegevuste mõjusust soolise ebavõrdsuse vähendamisel tervises. Soolist ebavõrdsust tervises ei ole võimalik vähendada, konkreetseid eesmärke püstitamata ning seadmata vastavaid indikaatoreid ja sihttasemeid, millega seda mõõta.
8. Arengukava meetmetel on potentsiaali soolise ebavõrdsuse vähendamiseks tervises, kuid tegelik mõju sõltub sellest, kas nende rakendamisel võetakse arvesse soolist aspekti
9. Ebavõrdsuse vähendamiseks tervises on oluline keskenduda ennetustegevusele. Arengukava rakendusplaani kohaselt eraldatakse ennetavatele tegevustele, eelduste ning võimaluste loomisele tervise arenguks ja tervist toetava käitumise edendamiseks 5,8% eelarvest ning tervishoiusüsteemi arendamisele ja kohandamisele patsiendi muutuvate vajadustega 94,2% eelarvest. Seega üheks abinõuks soolise ebavõrdsuse vähendamisel tervises oleks ennetusele suunatud tegevuste toetamine senisest suuremas mahus.

Tegevused soolise ebavõrdsuse vähendamiseks tervises

1. Kõigi kogutavate terviseandmete ja -statistika ning läbiviidavate terviseuuringute esitamine ja analüüsimine vähemalt soo ja vanuse lõikes, kuid soovitatavalt ka sotsiaalmajandusliku staatuse, hariduse, geograafiliste üksuste jt tegurite lõikes – nii riiklikul kui ka kohalikul tasandil.
2. Terviseanalüütikute, terviseedendajate jt rahvatervise spetsialistide teadlikkuse tõstmine soolisest aspektist tervises.
3. Terviseandmete ja uuringute põhjal sooliste terviseerinevuste väljaselgitamine ja nende tekkepõhjuste analüüsimine.
4. Soo, vanuse, sotsiaalmajandusliku staatuse, hariduse jt tunnuste põhjal määratletud riskigruppide tervisekäitumise, elu-, töö-, õpikeskkonna vm sotsiaalmajandusliku teguri muutmiseks sekkumiste kavandamine ja rakendamine.

5. Eesmärkide, indikaatorite ja sihttasemete seadmine ja sekkumiste tulemuslikkuse mõõtmine sugupoolte lõikes

Tähelepanekud ja ettepanekud valdkondade lõikes

1. Soolise lõhe vähendamine eeldatavas elueas peaks olema omaette eesmärk ning valitud indikaatorid ja nende sihttasemed peaksid võimaldama saavutusi lihtsalt jälgida. Mõõdikute süsteem mis võimaldaks mõõta ka soolist ebavõrdsust tervises, võiks olla kaheosaline. Ühelt poolt võetakse eesmärgiks üldise eluea pikenemine ning erimeetmeid rakendatakse soolise lõhe vähendamiseks selles osas. Teiseks eesmärgiks oleks tervena elatud eluea osakaalu suurenemine (mehed, naised) ja erimeetmeid rakendatakse soolise lõhe vähendamiseks selles osas.
2. Inimeste vaimne tervis on väga tihedalt seotud ühiskonnas valitsevate soosuhete, normide, soostereotüüpide ja hoiakutega (näiteks kõrgendatud tähelepanu ja nõudlikkus tütarlaste välimuse suhtes ja toitumishäired) Seetõttu on uuringuid läbi viies ja tegevusi kavandades oluline võtta arvesse ka valitsevate soosuhete, normide ja stereotüüpide mõju vaimsele tervisele ning kavandada soospetsiifilisi meetmeid.
3. Soolise ebavõrdsuse vähendamiseks eri paikkondades elavate inimeste terviseseisundites tuleks enam pöörata tähelepanu selle paikkonna terviseandmete kogumisele ja analüüsimisele soolises lõikes ning kohalike terviseedendajate ja -spetsialistide koolitamisele. Oluline on kohaliku omavalitsuse tasandil soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise strateegia rakendamine .
4. Et tervisepoliitika oleks edukas, peab arvesse võtma soolist aspekti. Kõikidest terviseuuringu valdkondadest on tõendeid selle kohta, et poiste ja tüdrukute tervise seisundis ja käitumises on erinevusi, nii bioloogiliselt kui ka kultuuriliselt ja sotsiaalselt konstrueeritud sooliste stereotüüpide, normide ja soosuhete tõttu. Tervisepoliitika kavandamisel on oluline neid soolisi erinevusi tunnistada ja nendega arvestada.
5. Naised ja mehed töötavad erinevatel tegevusaladel ja puutuvad kokku erinevate ohutegurite ja terviseriskidega. Naiste nn kergemate tööde töötervishoiu ja -ohutusega seotud riske on siiani alahinnatud ja nendega vähem arvestatud. Arengukava elu-, õpi-, ja

töökeskkonna kirjelduses on öeldud, et sotsiaalseid ja psühhosotsiaalseid keskkonnategureid peatükis ei käsitleta. Samas esineb selliseid ohutegureid nagu emotsionaalne pinge, üksi või hilisel ajal töötamisega seotud vägivaldnoht klientide või kolmandate isikute poolt ja sellega kaasnev stress, kiiretempolisest või rutiinsest tööst tulenev stress jmt oluliselt rohkem just tegevusaladel, kus töötavad valdavalt naised. Töötervishoiu tuleks rohkem tähelepanu pöörata traditsioonilistes naiste töövaldkondades esinevatele riskiteguritele (eriti psühhosotsiaalsetele teguritele) ja neist põhjustatud terviseprobleemide diagnoosimisele, teavitus- ning ennetustegevustele. Samuti tuleks kaaluda psühholoogilistest ohuteguritest põhjustatud haiguste (depressioon, posttraumaatiline stress jm) käsitlemist tööst põhjustatud kutsehaigusena. Vastavalt Euroopa töötervishoiu ja tööohutuse strateegiale peaksid kõik töötervishoiu ja tööohutuse alased indikaatorid arvestama soolist aspekti.

6. Inimeste tervisekäitumises, füüsilises aktiivsuses, toitumisharjumustes, alkoholi ja narkootikumide tarbimises ning suitsetamisharjumustes on soolises lõikes olulisi erinevusi. Ühiskonnas kujundatud ootused mehelikkuse ja naiselikkuse suhtes ja soolised stereotüübid mõjutavad oluliselt ka tervisekäitumist, teatud juhtudel võivad need kitsendada tervislike eluviiside järgimise võimalusi.
7. Arengukava indikaatorite vanusepiirid (16–64) jätavad vaatluse alt välja olulise osa elanikkonnast. Seega oleks vajalik meetmega hõlmata ka vanemaid vanusegrupe ning tõsta tulemusindikaatori ülemist vanusepiiri. Suure osa vanemaealise elanikkonna, kellest olulise osa moodustavad naised, meetmega hõlmamata jätmine on ebaõiglane.
8. Ebavõrdsuse vähendamiseks täiskasvanueas on oluline juba lapseas tagada poistele ja tüdrukutele võrdsed võimalused parima terviseseisundi saavutamiseks. Eeldus selleks on väikelaste arengu- ja tervisenäitajate ning nende mõjurite regulaarne seire ja hindamine soolises lõikes. Samuti peaks soolise ebavõrdsuse vähendamine koolilaste tervise seisundis olema tervist edendava kooli üheks eesmärgiks. Koolikeskkond peab vastama nii poiste kui tüdrukute vajadustele ja tagama neile võrdsed võimalused parima terviseseisundi saavutamiseks.
9. Elukeskkonnast tulenevatel riskidel on otsene mõju inimese tervisele. Mehed ja naised on koondunud erinevatele tegevusaladele ning võivad seetõttu puutuda kokku erinevate

saasteainetega, mis neid ümbritsevas keskkonnas esinevad. Naised puutuvad rohkem kokku olmekemikaalide ja toiduainete käitlemisega. Samuti võivad saasteained avaldada meeste ja naiste tervisele erinevat mõju. Seetõttu on keskkonnast pärinevate tervisemõjude kohta teadlikkuse tõstmisel oluline, et nii mehed kui naised oleksid informeeritud, milliste saasteainetega nad oma igapäevases elus (nii tööl kui kodus) kokku puutuvad ja millist ohtu see nende tervisele kujutab.

10. Eurostati andmetel on vaesus Euroopas soolistunud nähtus. Naiste vaesusega kaasneb laste vaesus ja kehv tervis. Sooline palgalõhe toob endaga kaasa soolise pensionilõhe. Üksikvanematega peredest on üksikemadega peresid üle 88%. Seega on haavatavateks gruppideks eriti üksikemade pered ning üle 65 aastased üksi elavad naised. Pikema eluea ja teatavate haiguste soospetsiifilisuse tõttu haigestuvad naised rohkem kroonilistesse ja invaliidsust põhjustavatesse haigustesse. Tagamaks naistele rohkem **tervisepiiranguteta** eluaastaid ja töövõime ka kõrges vanuses ning seeläbi parema eluga toimetuleku, on oluline tagada tütarlaste kehaline aktiivsus ja tervislik toitumine teismeliseeas, sellega pannakse alus tervislikele eluviisidele täiskasvanuna.
11. Oluline on kavandada meetmeid, et tagada ka kõrges eas naistele nende vajadustele vastav tervishoiuteenus, hoolimata nende majanduslikust seisust.

Parim sooteadlik MTÜ 2013 – Eesti Maaomavalitsuste Liit

ENUTi kevadkonverentsil 26. aprillil kuulutati konkursi „Parim sooteadlik MTÜ“ 2013. a võitjaks Eesti Maaomavalitsuste Liit (EMOL)

Allpool tänavuse võitja lühike tutvustus (koostatud konkursile saadetud ankeedi põhjal).

- EMOL ühendab organisatsiooni liikmetena 116 meest ja 12 naist, juhatuses vastavalt 9 ja 1. EMOLi põhikiri ja tegevuskava on nende alusdokumentidest (EV Põhiseadus, KOV korralduse seadus, KOV volikogu valimise seadus jt) tulenevalt sõnastatud sooneutraalselt (eraldi naisi või mehi välja toomata), kuid igapäevases tegevuses lähtutakse erinevate sugupoolte võrdsest kohtlemisest.

- Et meestel ja naistel oleksid organisatsioonis võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus (ehk valitseks sooline võrdõiguslikkus) makstakse sama töö eest võrdset tasu; töökohta võimaldatakse igas vanuserühmas naistele ja meestele. Esindajate valimisel nii siseriiklikesse kui ka Euroopa Liidu organisatsioonidesse ja töörühmadesse on püütud jälgida soolist tasakaalu.
- On kogutud statistilisi andmeid eraldi meeste ja naiste lõikes.
- Osaletakse soolise võrdõiguslikkuse alastel koolitusel ja seminaridel; organisatsiooni sees on peetud ühisarutelusid naiste ja meeste olukorrast, soolistest stereotüüpidest, soolise ebavõrdsuse vähendamiseks.

Meetmed töö, ühiskondliku elu ja pereelu ühitamiseks:

Erinevatel nõupidamistel ja koosolekutel on EMOLi esindajad rõhutanud töö, ühiskondliku ja pereelu parema ühendamise olulisust. EMOLi initsiatiivil ja koostöös HTMi ja SOMiga otsitakse aktiivselt võimalusi lapsehoiuteenuse kättesaadavaks muutmiseks ja omastehoolduse edendamiseks, sest sageli puudub just naistel seetõttu võimalus osaleda töö ja ühiskondlikus elus. EMOL toetab ka paindliku tööaja, osaajaga töö ja kaugtöö võimaluste arendamist.

On käsitletud koolitustel, õppepäevadel või üritustel muude teemade hulgas ka soolise ebavõrdsuse või soolise võrdõiguslikkuse teemat.

2013. aasta Linnade ja valdade päeval viidi läbi töötuba "Naiste ja meeste roll kohalikus elus", mille organisaator oli EMOLi tegevdirektor Ott Kasuri. Teema kavandati avaliku - ja äri sektori ning vabaühenduste loovale võrgustikule, kõigile riigikogu ja volikogu liikmetele, linna ja vallajuhtidele, ministritele, erinevate valdkondade spetsialistidele kõikides sektorites, sh eelarve-finantsspetsialistile, abiks mehi ja naisi ja nende vajadusi arvestava eelarve koostamisel kohalikus omavalitsuses ja ministeeriumites. Käsitleti arengukavade ja strateegiade vahelisi seoseid ja kooskõla poliitikate kujundamisel, arvestades naiste ja meeste rolliga kohalikus elus. Ettekanded said väga positiivset vastukaja.

2012. a osales EMOL aktiivselt KÜSK projekti "Üheskoos teel sooliselt tasakaalustatud ühiskonda" ümarlinal, kus analüüsiti, miks tegeleda soolise aspektiga KOVi elu edendamisel.

Kuigi parimaks valiti EMOL välja viimase aasta tegevuse põhjal, väärrib märkimist ka EMOLi varasem tegevus. Toome näiteid ka sellest: EMOLi nõunik Mailis Kaljula koostas 2011.a projekti „Meeste ja naiste potentsiaali võrdväärsem rakendamine ühiskonnas – ENUT tegevusprogramm 2011“ raames ülevaate "Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus soolisest aspektist"; 2009.a osales EMOL Põhjamaade projektis "Soopimedusest sootundlike eelarveteni KOVides: soolise perspektiivi lisamine KOVide eelarvetesse Eestis ja Soomes"; 2009. aastal toetas EMOL materjali "Võrdõiguslik omavalitsus" tõlkimist; alates 2008. aastast on EMOL tutvustanud KOVidele „Euroopa hartat naiste ja meeste võrdõiguslikkuse kohta kohalikus elus" ja hartaga liitumise võimalusi.

EMOL on teinud jõupingutusi aegunud soorollide muutmiseks: julgustanud naisvallavanemid ja -volikoguesimehi koosolekutel sõna võtma ja oma seisukohti avaldama ka nn mehelikel teemadel, näiteks ehitus, planeerimine, transport. On küsinud nn pehmetel teemadel, nagu kultuur, haridus ja sotsiaaltöö, meeste seisukohti.

Naiste ja meeste võrdse kohtlemise põhimõtte järgimisest nähakse oma organisatsioonile kasu järgnevas:

- a) paranevad organisatsiooni tegevuse tulemused;
- b) tõuseb organisatsiooni maine;
- c) ennetatakse võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisi;
- d) töötajate ja liikmeskonna rahulolu;
- e) suureneb organisatsiooni tegevuse positiivne mõju ühiskonnale;
- f) Võimalus saada juurde uusi liikmeid;
- g) rahastusvõimaluste suurenemine;
- i) kaovad soolised stereotüübid ja eelarvamused ning mõlemad pooled osalevad tegevuses ilma eelarvamusteta.

E-posti aadress: info@emovl.ee

Veebiaadress: www.emovl.ee

Ilmus Ariadne Lõnga uus number

7. juunil k.a tutvustati Tallinna Ülikooli ruumes Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse väljaandel ilmuva Eestis ainsa soouuringute ajakirja Ariadne Lõng uut numbrit (XII aastakäik 1/2, 2012).

Ajakiri pakub huvilistele järgmisi artikleid:

- Katri Lamesoo: „Seksuaalne ahistamine kui uurimisvaldkond – proovikivi Eestile“
- Kadri Soo, Dagmar Kutsar „Mehelikkuse tüpiseerimine noormeeste enesehinnangute, soorolliga rahulolu ja seksuaalkäitumise järgi“
- Age Viira: „Kalevipoegi kaugelt koju oodates“
- Merike Kaunissaare: „Pildiline pöördumine vabadusse. Ajakirjanusfoto sisu muutumine soolisest aspektist ajalehes Edasi/Postimees 1985–2005“
- Eve Annuk: „Sooküsimus eesti ajakirjanduses 19. Sajandi lõpul ja Lilli Suburgi „uus naine““
- Mihaela Mudure: „Tseugmaatiline ruum: Ida/Kesk-Euroopa feminismid“
- Brigitta Davidjants: „Naisekeha kuvandist Armeenia kultuuriruumis“
- Emily Martin: „Munarakk ja seemnerakk: kuidas teadus kirjutab stereotüüpsetele meeste-naiste rollidele toetudes armastusromani“

Ajakirja saab laenutada ENUTi raamatukogust.

Uusi raamatuid

1. ENUTi raamatukogusse on lisandunud 6-osaline entsüklopeedia „**A Cultural History of Women**“ (Peatoimetaja Linda Kalof, kirjastus Berg Publishers 2013)

1. A Cultural History of Women in Antiquity (toimetanud Janet H. Tulloch)

2. A Cultural History of Women in the Middle Ages (toimetanud Kim M. Phillips)

3. A Cultural History of Women in the Renaissance (toimetanud Karen Raber)

4. A Cultural History of Women in the Age of Enlightenment (toimetanud Ellen Pollak)

5. A Cultural History of Women in the Age of Empire (toimetanud Teresa Mangum)

6. A Cultural History of Women in the Modern Age (toimetanud Liz Conor)

2. **Oxford Handbook of Gender and Politics**

Autor: Georgina Waylen, Karen Celis, Johanna Kantola, Lauren Weldon ; Kirjastus: Oxford University Press Inc

3. **LGBT – Parent Families**

Autor: Abbie E. Goldberg, Katherine R. Allen; Kirjastus: Springer-Verlag New York Inc.

4. **Responsible Leadership 2012**

Autor: Nicola M. Pless, Thomas Maak; Kirjastus: Springer

5. **Women's Activism: Global Perspectives from the 1890s to the Present**

Autor: Francisca de Haan, Margaret Allen, June Purvis, *Krassimira Dasklova*; Kirjastus: Taylor & Francis Ltd

6. ENUTi väljaanded:

Päev, mil Frederik oli Frida ja Riina oli Rasmus (Autor: Louise Windfeldt, esmatrükk Taanis 2008)

Metoodiline juhend lasteraamatu „Päev, mil Frederik oli Frida ja Riina oli Rasmus“ juurde (koostanud Kadri Aavik, Kristi Vinter, Ülle-Marika Papp, Hannaliisa Uusmaa, Evelyn Neudorf)

ACT4Growth kutsub üles andma oma allkirja üleskutseks Euroopa Komisjonile toetada naisi ettevõtluses ja naisettevõtjaid

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee liige Madi Sharma pöördus ülekutsega toetada Euroopa Kodanike Initsiatiivi (ECI) ACT4Growth (Tegutse kasvu nimel!). Juunis 2013 hakati koguma EL kodanike allkirju. ECI-l on üks aasta aega, et koguda miljon allkirja, et naisettevõtjate toetuseks esitatavat ettepanekut saaks esitada Euroopa Komisjonile ja et komisjon seda ettepanekut seadusandluse väljatöötamisel arvesse võtaks.

Jälgige:

Twitter @Act4Growth

Facebook Act4Growth

Sign up: <http://www.act4growth.org>

Eesti soouuringute konverents "Soouuringud Eestis: hetkeseis ja arengud" 3. ja 4. oktoobril 2013 Tartus

Soouuringud on kujunenud jõudsalt arenevaks uurimisvaldkonnaks, mis on toonud esile uusi vaatenurki soolisuse mõistmiseks. Interdistsiplinaarse uurimisvaldkonnana ühendavad soouuringud erinevaid teadusharusid, luues võimaluse eri teadusalade piire ületavaks analüüsiks. Põhilise analüüsikategoriana kasutatakse sugu ja tuuakse nähtavale selle olulisus ühiskonna ja kultuuri uurimisel nii oleviku seisukohalt kui ajaloolises perspektiivis. Näiteks on ajalookirjutus traditsiooniliselt keskendunud sellele, mida mehed on ajaloos korda saatnud. Ometi on naised olnud ajaloos mitte ainult passiivseteks objektideks, vaid ka tegutsevateks subjektideks, kes on osalenud ühiskonnaelu ja kultuuri kujundamises. Tänapäeva Eesti seisukohalt on sooküsimus samuti oluline. Eesti on tuntuks saanud kui üks suurima soolise palgalõhega riike. Soolisuse representatsioon meedias aga võimendab jätkuvalt traditsioonilisi arusaamu naiselikkusest ja mehelikkusest, mis ei sobi kokku kaasaegse ühiskonna reaalsete vajaduste ja võimalustega. Need soolisuse erinevad aspektid viitavad ühiskonna ja kultuuri rollile mehelikkuse ja naiselikkuse kujundamisel. Soo bioloogiliste ja sotsiaalsete aspektide eristamine võimaldabki uurida sugu kui

sotsiaalsete ja kultuuriliste protsesside produkti ning näidata, kuidas toimub sotsiaalse soo diskursiivne konstrueerimine.

Eestiski on soouuringud nähtaval, eelkõige ühiskonnateadustes, näiteks sotsioloogias ja meediauuringute valdkonnas, aga ka humanitaarteadustes, nagu kirjandus- ja kunstiteadus. Konverents "Soouuringud Eestis: hetkeseis ja arengud" püüabki saada ülevaadet Eesti soouuringute hetkeolukorrast: küsime, kuivõrd on sooline vaatepunkt esindatud erinevates uurimisvaldkondades ja mil määral on see nähtav laiemas ühiskondlikus kontekstis? Kui oluline on mõtestada ühiskonna ja kultuuri uurimist muu hulgas ka soolise vaatenurga kaudu? Kuidas käsitletakse soolisusega seonduvat eri valdkondades, nagu sotsioloogia, meediauuringud, kunstiteadus, kirjandusuurimine, folkloristika, ajalugu jm? Konverents on ühtlasi mõtteliseks jätkuks 2007. aastal Avatud Eesti Fondi toetusel toimunud soouuringute konverentsile.

Ettekandeid ootame Eesti teadlastelt ja kraadiõppurilt, kes tegelevad soouuringutega või sellega seostuva teemaga nii Eesti kui laiemas kontekstis, samuti neilt, kes on soouuringutega kokku puutunud ja kelle töö on seotud sooaspektiga.

Ettekanded võiksid hõlmata alljärgnevat teemasid, kuid ei ole nendega piiratud:

- Soolisus kultuuris, nagu kirjandus- ja kunstipraktikates jm
- Soolisus ühiskonnas sotsioloogilisest aspektist
- Sugu ajaloolises perspektiivis Eesti kontekstis (kirjanduses, kunstis, ajaloos jm)
- Naiselikkus ja mehelikkus eri kontekstides
- Kehalisus ja seksuaalsus
- Igapäevaelu praktikad ja soolistatud diskursused
- Teoreetilised käsitlused soolisusest ja feministlikust teooriast

Abstrakt (kuni 300 sõna) ja lühike CV (kuni 200 sõna) saata Eve Annukile (eve@kirmus.ee).

Tähtaeg: 1. september 2013

ENUTi uus asukoht

Alates selle aasta jaanuarist on ENUTil „uus kodu“. Asume küll endiselt TLÜ hoones Narva mnt 25 (ehk Terra maja), kuid korrus kõrgemal – ruumis T-510. Trepp sinna viib IV korruse keskelt (lühim tee, kuid järsk trepp) ja lõpust. Lifti ei ole.

Ootame külla ja raamatukogu kasutama!

Oleme avatud:

E, K, N kl 12–16

T kl 12–18

R kl 12–14